Numer 4. Lwów dnia 5. lutego 1904 Rok III.

Biuro Redakcyi i Administ. ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi: kwartalnie K. 3·— półrocznie „ 5·— rocznie „ 10·—

Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA: 1 str. 100 K. ½ str. 60 K. ¼ str. 35 K. ⅛ str. 20 K. 1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

PRZEDPŁATĘ przyjmują: we Lwowie: Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmanna; we Wiedniu: Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10. — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A Adolf Chulawski VI. Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“ i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25. każdego miesiąca.

Banki austryackie w roku 1902.

II.*)

Niezwykle niska stopa procentowa nie objawia się jedynie w interesie eskontowym, lecz także i w innych działach interesów bankowych a mianowicie w interesach lombardowych, raportowych i kontokorrentowych. Następstwem tej niskiej stopy procentowej były niekorzystne wyniki lokacyi własnych kapitałów oraz małe dochody z lokacyi obcych kapitałów. Rezultaty te nie były we wszystkich instytucyach bankowych równomierne, o ile że niektórym bankom udało się przez powiększenie swego zakresu działania złagodzić skutki potanienia pieniądza. Do tego samego celu zdążały w omawianym roku instytucye bankowe także rozmaitymi innymi środkami. Najważniejszym jednak środkiem złagodzenia tych skutków była stworzona w roku 1902 dla banków możność lokowania znaczniejszych kapitałów na targu londyńskim pod korzystniejszymi warunkami. Albowiem targ ten pod wpływem kolosalnych kosztów wojny w Południowej Afryce i wzmożonych potrzeb gotówki w Ameryce był zmuszony w roku 1902 utrzymać stopę procentową na znacznej stosunkowo wyżynie. Stopa procentowa banku angielskiego w roku tym wynosiła $4^1/_2$% i 4%, a dyskont prywatny wahał się między $2^1/_2$ a 4% wynosząc w przecięciu rocznem 3%, tak że w ogóle był o najmniej $^1/_2$% wyższy od dyskontu prywatnego na targu wiedeńskim. Korzystając z tego bank austro węgierski w roku 1902 znacznie zwiększył swe wierzytelności w Anglii w roku 1902 a inne banki poszły za jego przykładem do tego stopnia, że chwilowo ich lokacye na targu angielskim dochodziły 100 milionów koron. Anormalne zatem stosunki roku 1902 spowodowały to zajmujące pod względem ekonomicznym zjawisko — że kapitały austryackie stały się chwilowo i przejściowo znacznym wierzycielem pod względem ekonomicznym najbardziej rozwiniętego targu angielskiego.

Londyńskim lokacyom głównie przypisać należy, że pomimo depressyi ekonomicznej, będącej znamieniem roku 1902 — pomimo słabszych obrotów w akcyach na giełdzie wiedeńskiej, stan eskontu banków austryackich w tymże roku wzrósł o 58 milionów koron, stan zaś zaliczek na efekta oraz stan raportu wykazuje wzrost 28 milionów koron, chociaż, skazany w zupełności na targ wewnętrzny — inny rodzaj lokacyi kapitałów a mianowicie dłużnicy z rachunków bieżących wykazują w obec roku poprzedniego ubytek o 25 milionów koron

Najlepszym jednek autydotum przeciw niepomyślnym skutkom finansowym mogącym być następstwem postanowienia pieniądza, był sam fakt tego postanowienia a więc niska stopa procentowa. Ta bowiem spowodowała, że targ w jednolicie i stale oprocentowanych efektach był bardzo silny i przeto stworzyła korzystne warunki dla znaczniejszych interesów konwersyjnych i emissyjnych tych wartości. Kursa bowiem tych wartości przeważnie 4% znacznie wzrosły, tak że doszły lub nawet przerastały wartość ich nominalną, co znowu umożliwiało skuteczne przeprowadzenie znaczniejszych konwersyi.

Z większych interesów emissyjnych względnie konwersyjnych w roku 1902 wymienić należy emissyę reszty 4% austryackiej renty koronowej w kwocie koron $62^1/_2$ milionów przez grupę Rotszyldowską w porączeniu z Pocztową Kasą Oszczędności, dalej emissyę 4% pożyczki kolejowej we wartości nominalnej 94.32 milionów koron zaciągniętej celem skonwertowania 92.15 mil. koron 5% akcyi koleji galic. Karola Ludwika, zamienionych przez przestęplowanie w obligacye państwowe, następnie przeprowadzone przez Landenbank i Bankverein we Wiedniu, Deutsche Bank w Berlinie i Credit Lyonnais w Paryżu sfinansowanie pożyczki miasta Wiednia w kwocie 285 mil. koron.

Grupa bankowa, w której wybitne zajęły stanowisko Union Bank i Wiener Bankverein we Wiedniu przeprowadziła w r. 1902 także emissyę 68 milionów koron pożyczki kolejowej bośniacko-hercegowińskiej. Najważniejszem jednak zdarzeniem na polu emissyjnem w roku 1902 była konwersya $4^1/_2$% pożyczki państwowej węgierskiej na 4% rentę koronową węgierskąw kwocie 1,087,470.000 kor. — przez węgierski powszechny Bank kredytowy, przy pomocy Pocztowej Kasy Oszczędności węgierskiej i austryackiej grupy Rotszyldowskiej w ciągu 6 miesięcy.

Pomijając znaczne dość i liczne mniejsze emissye konstatuje autor, że interesa te przyniósłszy bankom znaczne zyski na kursach i prowizyi spowodowały, że następstwa potanienia pieniądza w roku 1902 nie odbiły się tak dalece niekorzystnie na wynikach interesów bankowych.

Ponieważ z powodu tych emissyi wpływy banków były bardzo znaczne konto wierzycieli wzmogło się niepomiernie a fruktyfikacya obcych kapitałów w obec niskiej stopy procentowej była utrudnioną przeto rok 1902 odznaczył się i tą anomalią, że banki nietylko nie starały się o przypływ obcych kapitałów, lecz przypływ ten możliwie utrudniały. W obec tego jakkolwiek w roku 1902 konta kredytów wszystkich banków austryackich wykazują w obec roku 1901 przyrost o 83 milionów koron — to jednak po odliczeniu znacznych wpływów z interesów emissyjnych — rachunki bieżących wierzycieli banków w roku 1902 wykazują w stosunku do roku poprzedniego znaczny ubytek. W szczególności wkładki na książeczki wkładkowe, asygnaty kasowe, wykazujące w roku 1901

*) Patrz Nr. 2 z 15. stycznia 1904.

przyrost 26 milionów koron, mimo że w roku omawianym 4 dalsze instytucye bankowe podjęły tą gałąź interesów, wykazują w roku tym ubytek 4 milionów koron.

Interes dewizowy w roku omawianym odznacza się dalszym postępem w kierunku centralizacyi tak, że Bank austro-węgierski ze szkodą innych instytucyi bankowych wykazuje w tej gałęzi interesów znaczny postęp. Również arbitraż w efektach i interes spekulacyjny giełdowy na skutek słabego funkcyonowania giełdy wiedeńskiej, dalej interes inkasowy na skutek rozgałęzienia się banku austro węgierskiego i Pocztowej kasy oszczędności również straciły na znaczeniu.

Warunki decydujące o interesach banków ruchomych z roku 1902 wyż wspomniane musiały także wywrzeć wpływ na banki opierające się na interesach odnośnie do nieruchomości a mianowicie na banki akcyjne, hipoteczne oraz komualne. Wpływ ten był z jednej strony również niekorzystny na uprawiane przez te banki interesa odnośnie do ruchomości. Natomiast z drugiej strony co do uprawianych przez banki te w pierwszym rzędzie interesów hipotecznych i emisyi listów zastawnych i obligacyi, ze względu na silne usposobienie targu lokacyjnego, wpływ ten musiał być jak najkorzystniejszy.

Wobec zapewnionego odbytu swych walorów wraz znacznego często 5% przewyższającego wzrostu kursów tych walorów, banki te były w stanie zadość uczynić wzrastającym potrzebom kredytu hipotecznego a zwłaszcza komunalnego a nadto otrzymały możność skonwertowania swych dawniejszych wyżej oprocentowanych pożyczek na niżsoprocentowe. Z tych powodów w roku 1902 ogólny obieg austryackich listów zastawnych i ufundowanych obligacyi bankowych wzrósł o 180 milionów koron.

Wystawa krajowa w Warszawie.

Jak donosiliśmy wczoraj, odbędzie się w maju 1905 w Warszawie krajowa wystawa, obejmująca rolnictwo, przemysł, rękodzieła, wynalazki techniczne, naukę, sztukę, statystykę, urządzenia społeczne, pedagogiczne, hygieniczne, ogółem całokształt życia kraju. Rada warsz. oddziału Tow. popierania rosyjskiego przemysłu i handlu, postanowiła zająć się wstępną pracą organizacyjną, poczem, zgodnie z projektem już opracowanym, wybrany zostanie komitet. Na najbliższem posiedzeniu rady, które odbędzie się d. 6 lutego, cała działalność będzie powierzona komitetowi pod przewodnictwem prezesa oddziału, hr. Władysława Tyszkiewicza. W tym celu wstępnemi pracami zajęła się już tymczasowa komisya.

Wystawa ma być przemysłową, rolniczą i artystyczną i obejmuje następujące trzydzieści ośm działów: 1) górnictwo, 2) przemysł spożywczy, 3 tkacki przędzalniczy, 4) białoskórniczy i garbarski, 5) inżynieryę miejską i ogólną, 6) drogi i komunikacye lądowe, wodne i powietrzne, 7) budownictwo i urządzenie domów, 8) wyroby szklane, porcelanowe i gliniane, 9) wyroby drewniane, słomiane i inne, 10) metalurgię i wyroby metalurgiczne, 11) przemysł maszynowy, 12) dział elektrotechniczny, 13) puszkarstwo, 14) instrumenty i przyrządy, 15) cukrownictwo, 16) młynarstwo, 17) produkty chemiczne, 18) papiernictwo, 19) wyroby rękodzielnicze i rzemiosła, 20) instytucye rolnicze, 21) nasiona, 22) leśnictwo i torf, 23) maszyny i narzędzia rolnicze, 24) melioracye rolne, 25) ogrodnictwo, 26) hodowlę, 27) organizacyę rolnictwa, 28) pszczelnictwo i jedwabnictwo, 29) hygienę, 30) sport, 31) dobroczynność, 32) szkoły i podręczniki, 33) drukarstwo, litografię itd., 34) wydawnictwa i handel książkami, 35) fotografię, 36) sztukę stosowaną, 37) muzykę. 38) sztuki piękne.

Wystawa ma być otwarta i zamknięta w granicach między 14 maja a 14 listopada 1905 r. Na czele stanie komitet, złożony z kilkudziesięciu osób, powołanych przez prezesa oddziału. Do atrybucyj komitetu należy: 1) wybór miejsca i urządzenie wystawy; 2) wyjednanie ulg i środków pomocniczych, koniecznych do urządzenia wystawy; 3) oznaczenie ścisłego terminu otwarcia i zamknięcia; 4) zawiązanie i utrzymanie stosunków z osobami i instytucyami; 5) urządzanie na wystawie koncertów, przedstawień, odczytów, widowisk i wszelkich atrakcyj; 6) wydawanie katalogów, prospektów, ogłoszeń i sprawozdań; 7) oznaczenie i pobieranie opłaty za miejsca i za wejście; 8) zapewnienie wystawie odpowiednich środków komunikacyjnych; 9) powoływanie osobnych komisyj do różnych działów wystawy; 10) powoływanie sędziów konkursowych do przyznawania nagród, względnie funkcyonowanie jako instytucya kasacyjna wobec wyroków sądu konkursowego.

W wystawie mogą brać udział tylko wytwórcy z Królestwa Polsk., inni zaś tylko po za konkursem.

Najważniejszą sprawą jest na razie wybór placu, sfinansowanie przedsiębiorstwa, to jest zebranie kapitału gwarancyjnego, dalej zarząd i kontrola funduszów.

Notatki.

Z Banku austro-węgierskiego. Walne zgromadzenie akcyonaryuszy Banku austro-węgierskiego, które się odbyło 3. bm. przedstawiało niezwykły widok i wyglądało jakby zgromadzenie jakiego Towarzystwa politycznego, gdyż wzięło w niem udział, jako akcyonaryusze, przeszło 50 posłów niemieckich i czeskich. W Czechach przeszło od roku prowadzoną jest agitacya, aby czeskie Kasy oszczędności, Banki zaliczkowe itd pieniądze swe lokowały w akcyach Banku austro-węgierskiego, tak, by na walnych zgromadzeniach, Czesi, jako akcyonaryusze, mogli mieć większość i mogli przeprowadzić swe życzenia. Niemcy, którzy dowiedzieli się o tem, rozwinęli również energiczną agitacyę, tak, że na wczorajsze walne zgromadzenie przybyło 147 niemieckich, a 98 czeskich reprezentantów publicznych instytucyj, miast itd. Między innymi byli na zgromadzeniu posłowie: Kramarz, Pacak, Fiedler, Mattusz, Wolmnka, Ryba, Baxa, Dworzak, Formanek, Lang. Marchet, Slama, Hruby, Demel, Prade itd. Także dziennikarze czescy, przebywający w Wiedniu, przybyli jako akcyonaryusze Czeci chcą agitacyę prowadzić dalej i wciągnąć w nią także polskie miasta, Kasy oszczędności itd.

Uchwalono wypłacenie dywidendy w wysokości 60 koron 20 hal. Za ubiegły rok przyznano obu połowom monarchii jako udział w dochodach, kwotę 625.402 kor. 80 h. Kwotę 142.137 koron przeniesiono do funduszu rezerwowego, a 28.427 koron do funduszu pensyjnego.

Imieniem czeskich akcyonaryuszów przedłożył Fiedler życzenie Czechów o pomnożenie liczby filii banku w czeskich i niemieckich miastach w Czechach i na Morawach. Zarazem domagał się udzielania większego kredytu kołom mniejszych kupców i przemysłowców. Fiedler żądał również wybrania zastępcy czeskich akcyonaryuszów do rady generalnej i zaznaczył, że podnosi te życzenia nie ze względów narodowo-politycznych, ale jedynie ze względów ekonomicznych, nie czyni żadnych wniosków, tylko przedkłada życzenia.

Jako zastępca niemieckich kas oszczędności z Czech, Moraw i Śląska polemizował akcyonaryusz Sobitschka z wnioskiem uczynionym w roku zeszłym przez Kaftana co do wyboru Czecha na członka rady generalnej, poczem

odczytał oświadczenie zgromadzenia niemieckich kas oszczędności z krajów sudeckich z zasadniczem zastrzeżeniem przeciw wnoszeniu polityki do kierownictwa banku.

Po udzieleniu absolutoryum zarządowi, uczynił dr. Loebl wniosek ustanowienia komisyi dla zbadania położenia banku i jego akcyonaryuszy. Po wywodach gubernatora wniosek ten odrzucono i dokonano wyboru członków rady generalnej.

Kolej północna postawiła na swojem! Kolej północna zawiadamia, że ministerstwo kolejowe zgodziło się na podwyższenie niektórych taryf na kolei północnej na rozmaite towary, między innemi na spirytus i cukier do wysokości taryf, obowiązujących na kolejach państwowych. Ulgi, przyznane dla pewnych towarów będą obowiązywały dopóty, póki takie same ulgi istnieć będą na kolejach państwowych.

Krakowska Izba handlowo-przemysłowa. Izba handlowa wybrała ponownie prezesem Izby Alberta Mendelsburga. Wiceprezesem wybrano Jana Goetza-Okocimskiego, delegatem do prezydyum Maurycego Dattnera. Dalej uchwaliła Izba wystosować energiczny protest do ministerstwa kolejowego w sprawie oddawania pierwszeństwa zakładom karnym przy dostawach rządowych, a mianowicie w sprawie oddania drelichów, przeznaczonych dla lwowskiej dyrekcyi kolejowej, zakładowi karnemu dla mężczyzn w Mürau na Morawach. Uchwalono wyrazić uznanie dla dyrekcyi kolejowej krakowskiej za energiczną obronę wobec ministerstwa kolejowego przemysłu krajowego i za sprzeciwienie się oddania dostawy mundurów zakładowi karnemu w Mürau, wskutek czego 94% tych mundurów dostanie się w ręce krawców krakowskich. W końcu wyrażono krakowskiej dyrekcyi koleji uznanie za to, że w roku zeszłym zakupiła za $3\frac{1}{2}$ miliona koron wyrobów krajowych na potrzeby kolejowe. Postanowiono sprzeciwić się nałożeniu cła na węgiel, pochodzący z Królestwa polskiego i uchwalono popierać dążenie, aby przy zawieraniu traktatu handlowego z Rosyą uwolniono od cła węgiel, wywożony z Rosyi do Galicyi.

Pakiety pocztowe do Persyi. Wedle zawiadomienia ministerstwa handlu w Wiedniu, przystąpiła Persya do międzynarodowej umowy co do pakietów pocztowych wskutek czego dopuszczalne są w obrębie pocztowym z Persyą pakiety od 5 klgr. wagi pod warunkami, konwencyą międzynarodową ustanowionymi.

Walka o eksport nafty. Groźna dla eksportu naszej nafty zagranicą sprawa podwyższenia taryf kolejowych, załatwiona na razie została utrzymaniem na r. b. norm dotychczasowych. Rozpoczyna się natomiast zacięta walka dwóch konsorcyów finansowych, które nie zdołały się porozumieć, pomimo kilkakrotnych rokowań. Jednem jest towarzystwo berlińskie, założone z kapitałem 20 mil. marek przez „Deutsche Bank“ berliński i wiedeński „Bankverein“. Konsorcyum to rozporządza akcyami dwóch przedsiębiorstw naftowych; „Etoile Roumaine“ i Schodnicy i zamierza organizować bezpośrednią sprzedaż dla konsumentów. Natomiast konsorcyum austryackie z p. Mac. Garveyem na czele, mniej zasobne jest w kapitał, natomiast jako złożone z wytwórców, posiada więcej produktu i nie mogąc się zgodzić na warunki grupy berlińskiej, podejmie eksport do Niemiec i Szwajcaryi na własną rękę, zwracając się jednak do handlarzy, nie zaś wprost do publiczności.

Warszawskie Towarzystwo mleczarskie rozpoczęło w d. 12. stycznia swoją działalność. Dostarcza ono wszelkich naczyń i narzędzi, podejmuje się całkowitego urządzania mleczarni, wysyła na miejsce montera specyalistę i mleczarza dla wyuczenia służby domowej.

Ruchome Kasy oszczędności. Centralna Kasa oszczędności w Warszawie, istniejąca przy Banku państwa, otworzyła oddziały ruchome dla dwóch przedmieść: Wola i Czysta, dokąd wysyła raz na tydzień 2 urzędników, przyjmujących wkładki. Na Woli Kasa ruchoma urzęduje od 12 do 3 w niedzielę, na Czystem w sobotę od 10 rano do wieczora.

Wycofywanie wkładek oszczędnościowych. W Warszawie powstał popłoch śród klientów państwowej Kasy oszczędności, którzy hurmem rzucili się do wycofywania swych wkładów. W ciągu ostatnich dni kilku podniesiono w Kasach oszczędnościowych banku państwa około 200.000 rubli. Przyczyną popłochu stały się rozsiewane wśród uboższej ludności wieści, jakoby skutkiem zawikłania na dalekim Wschodzie wszystkie umieszczone w kasach państwowych pieniądze użyte być miały na cele wojenne. Pogłoskom tym postanowił rząd położyć tamę przez przypomnienie za pośrednictwem dzienników miejscowych §. 2, ustawy państwowych Kas oszczędności, który głosi: „Rząd odpowiada za całość kapitałów, powierzonych państwowym Kasom oszczędności. Kapitały te nie mogą być użytkowane na ogólne wydatki państwowe“.

Wypadki te charakteryzują wybornie nieufność do rządu rosyjskiego, jaka przeniknęła w Królestwie do najniższych warstw ludności. Nieufność ta zresztą ma swoje uzasadnienie w tem, że wszystkie oszczędności lokowane są przez bank państwowy w rencie państwowej, wskutek czego wszelkie komplikacye polityczne mogą istotnie odbić się fatalnie na właścicielach wkładek oszczędnościowych.

Materye na uniformy wojskowe. Ministerstwo wojny zamierza wydać wzory materyi na uniformy oficerskie, chcąc w ten sposób zapobiedz jaskrawym różnicom, jakie zachodzą często w umundurowaniu, szczególnie pod względem doboru barw. Wzory te, które ograniczać będą najjaśniejszą i najciemniejszą dozwoloną barwę każdego gatunku materyi nabywać będą mogli interesanci wojskowych składach mundurów. Dotychczasowe przepisy, dotyczące umundurowania pozostają niezmienione, przeto odpowiadające wydanym wzorom zapasy materyi mogą być i nadal zużytkowane.

Pruskie komisye poborowe zakupiły w roku ubiegłym razem 9.934 remont za przeciętną cenę 921 marek za sztukę t. j. cenę o 21 marek wyższą ponad normalnie preliminowaną. Zważywszy, że ceny te płacono za konie po skończonym 3 roku, widać o ile korzystniejsze osiągają tam hodowcy ceny od naszych, a mimo to powszechnie na nierentowność chowu koni $\frac{1}{2}$ krwi narzekają i coraz więcej rozpowszechniają konie zimnokrwiste, chociaż operują przeważnie funduszami stowarzyszeń rolniczych. Tej bowiem rasy konie wcześniej dojrzewają i mniej starania wymagają.

Bazar wyrobów krajowych w Gorlicach Aby ułatwić rozszerzenie zbytu wyrobów krajowych, gorlickie Towarzystwo pomocy przemysłowej »O własnych siłach« otworzyło 1. listopada z. r. bazar wyrobów krajowych, dając mu oryginalną i godną naśladownictwa formę działania. Bazar prowadzi głównie te artykuły, które w miejscowych sklepach nie znalazły jeszcze miejsca; biorąc towar w komis wymawia sobie 10 proc. na koszta administracyi. — Dla oszczędzenia kosztów najęto na bazar lokal na piętrze i bazar otwarty jest tylko w pewne dni w tygodniu, głównie w dni świąteczne i targowe, kiedy przypływ ludności okolicznej jest najsilniejszy. Sprzedaż uskuteczniają członkowie wydziału Towarzystwa bezinteresownie, zamieniając się kolejno. — Uzyskaną ze sprzedaży gotówkę odsyła się co miesiąca producentom. Towarzystwo ubezpiecza własnym kosztem towary od ognia. — Bazar nie reflektuje na większe ilości towarów, lecz chodzi mu o ich różnorodność i wyborową jakość, a przytem o ceny jak najprzystępniejsze. Towarzystwo dąży do tego, aby przez bazar przepływał potok coraz to nowych i odmiennych towarów krajowych. — Bazar nie przyjmuje artykułów ulegających zepsuciu, a towary nie sprzedane do pewnego czasu, zwraca producentom na swój koszt. — Towarzy-

stwo gorlickie wolałoby oprzeć działalność bazaru swego na zasadzie rachunku stałego z producentami, lecz na razie skromne zasoby materyalne zmuszają je do brania towaru w komis. — Niektórzy producenci, zupełnie zapoznają swój interes, ociągając się z oddaniem towaru bazarowi gorlickiemu i utrudniając w ten sposób wprowadzenie swego towaru na tamtejszy targ.

Nowe blankiety wekslowe w Rosyi. Generalny konsulat austryacki we Warszawie zwraca uwagę, że z d. 1. stycz. br. starego stylu (14. stycznia) wprowadzone zostały w Rosyi nowe blankiety wekslowe, różniące się od dawniejszych jedynie formą. Nowe formularze wekslowe są zaopatrzone po prawej i lewej stronie winietą różnokolorową, herbem państwa i odnośnym napisem wekslowym. Tekst na nowych blankietach pozostał nie zmieniony. Używanie dawnych blankietów nie jest dopuszczalne.

Pożyczka miasta Paryża. Miasto Paryż projektuje zaciągnięcie nowej pożyczki we wysokości 170 milionów franków w obligacyach $2\frac{1}{2}\%$. Wygrane roczne mają wynosić 700.000 franków, z tego dwie główne wygrane po 200.000 i 100.000 franków. Obligacye odnośne mają być spłacone w 75 latach. Projektowany kurs emissyjny miałby wynosić 440 do 450 franków. Na każdą obligacyę należałoby wpłacić odrazu 70 franków, reszta zaś może być spłaconą w ratach do roku 1907.

Nowy olbrzymi wytrysk ropy w Borysławiu. Z Borysławia donoszą o wytrysku ropy ze studni 774 metrów głębokiej, należącej do Galicyjskiego Towarzystwa karpackiego, położonej na terenie Kornhabera nad Potokiem. Wydatność tej studni doszła do niebywałych dotąd rozmiarów trzydziestu do czterdziestu cysteru dziennie. Studnia ta położoną jest w najbliższem sąsiedztwie tzw. terenów syndykatu, nabytych w roku ubiegłym od firmy Sroczyński i Bogusz za cenę 3000.000 koron przez Towarzystwo karpackie i Towarzystwo akcyjne dla przemysłu naftowego

Towarzystwo akcyjne Schodnica nabyło od obszaru dworskiego w Borysławiu prawo dwudziestopięcioletnie wiercenia na obszarze 15 morgowym. Tytułem czynszu otrzymał posiadacz gruntu jednorazową odprawę w kwocie K. 60.000 oraz 20% dochodu brutto spodziewanej produkcyi. Ponadto zastrzegł sobie właściciel gruntu po okazaniu się ropy w dwóch studniach brać udział w całem przedsiębiorstwie do wysokości 10% za zwrotem odpowiedniej części dotychczasowych kosztów wiercenia.

Towarzystwo Schodnica natomiast zobowiązało się kontraktowo rozpocząć w przeciągu trzech miesięcy wiercenie dwóch studzień do głębokości 1.050 metrów (o ileby się przedtem nafta nie pojawiła) i do utrzymania w nieprzerwanym ruchu trzech maszyn wiertniczych po okazaniu się ropy w pomienionych dwóch studniach

Powiększenie kapitału zakładowego Banku krajów Koronnych. Z Paryża donoszą o przyjściu do skutku umowy między Société Générale w Paryżu, a Laenderbankiem co do powiększenia kapitału zakładowego tego ostatniego o 20 milionów koron. Nowe akcye miały być lokowane między klientelą Société Générale uzyskany z ich emissy kapitał miał być obrócony na zadotowanie nowo otwartej filii londyńskiej Laenderbanku. Gazety wiedeńskie na zasadzie informacyi zasięgniętych u źródła potwierdzają ten plan, jednak z pewnem zastrzeżeniem — a mianowicie, że pomieniona operacya ma być przeprowadzoną dopiero po wyjaśnieniu niepewnych obecnie stosunków finansowych i politycznych Na razie zatem wiadomość o podwyższeniu kapitału zakładowego Laenderbanku jest przedwczesną. Zaznaczają nadto pisma wiedeńskie, iż uzyskany z operacyi ewentuelnej kapitał nie ma być użyty wyłącznie na cele filii w Londynie, lecz w ogóle na wzrastające z dniem każdym zapotrzebowanie banku.

Ze Związku galic Kas Oszczędności.

Walne Zgromadzenie Delegatów Związkowych kas oszczędności odbyło się dnia 1. lutego b. r. w sali obrad galicyjskiej Kasy Oszczędności.

Na zgromadzeniu tem reprezentowane były następujące kasy oszczędności:
Bochnia miejka. (del. p. Dr. Michnik Władysław).
Bochnia pow. (del. p. Ossoliński Adolar).
Brzeżany pow. (del. p. Bogucki Mieczysław).
Dobromil miej. (del. p. Dr. Cwiklizer).
Dolina pow. (del. p. Kossakiewicz Władysław).
Drohobycz miej. (del. d. Schutzman Leon).
Gorlice pow. (del. p. Dr. Dziubczyński Władysław).
Jarosław miejska (del. Dr. Jahl Władysław).
Kałusz pow. (del. p. Hellebrand Stanisław).
Kołomyja miejs. (del. p. Skupniewicz Józef).
Kraków miejs. (del. p. Dr. Staniszewski Walenty).
Kraków pow. (del. p. Józef Strzyżowski).
Lwów galic. (del. p. Dr. Steczkowski, Dyr. Nikorowicz)
Myślenice pow. (del. p. Schally Gustaw).
Podgórze miejs. (del. p. Miziewicz Stefan).
Sambor miejs. (del. p. Dr. Steuermann).
Sniatyn miejs. (del. p. Niemczewski Michał).
Sniatyn pow. (del. p. Solski Władysław).
Schal miejs. (del. p. Dr. Głowiaski Wincenty(.
Stryj miejs. (del. pp. Dr. Rosemann i Dembiczak Wład).
Tarnopol miejs. (del. p. Jagwer Józef).
Wieliczka pow. (del. p. Aywar Franciszek).
Wadowice (del. p. Gołąmb Michał).
Bohorodczany (del. p. Dr. Ferensiewicz Michał).
Nowy Sącz (del. p. Nalepa Karol).
Rzeszów (del. p. Dr. Piliński Włodzimierz).

Po godzinie 10. prezes Związku Dr. Jan Kanty Steczkowski zagaił posiedzenie, poczem przewodniczącym zgromadzenia wybrany Dr. Jahl Władysław, zastępcą Dr. Piliński Włodzimierz a sekretarzem p. Miziewicz Stefan.

Z porządku dziennego p. Michał Gołąmb imieniem Wydziału przedłożył nader wyczerpująco sprawozdanie z czynności Wydziału za czas od 1. lipca 1902 do 31. grudnia 1903.

Walne Zgromadzenie uchwaliło sprawozdanie to wydrukować w organie Związku a nadto w osobnej odbitce, i która ma być wszystkim kasom oszczędności w Galicyi rozesłane.

Druk tego sprawozdania rozpoczniemy w następnym numerze.

Po przyjęciu do wiadomości zamknięcia rachunków i po udzieleniu Wydziałowi absolutoryum za czas od 1/VII 1902 — 31/XII 1903., referował Dyrektor Ingwer z Tarnopola sprawą potrzeby zmiany dotychczas obowiązującego statutu w tym kierunku, by kasom oszczędności wolno było udzielać pożyczek wekslowych i pożyczek na skrypta dłużne niehipotekowane.

Po nader obszernej dyskusyi przyjęto wnioski referenta Wydziału w brzmieniu następującem:

I. Walne Zgromadzenie delegatów Związku galicyjskich kas oszczędności dnia 1 lutego 1904 we Lwowie zebranych uznaje nieodzowną potrzebę rozszerzenia zakresu działania kas oszczędności w tym kierunku, by dozwolone kasom udzielania pożyczek na kredyt osobisty bądź na weksle, bądź na obligi dłużne zeznane przez trzech solidarnych dłużników co do wypłacalności bezzwzględnie pewnych:

II. Zgromadzenie poleca Wydziałowi, ażeby wniósł imieniem Związku petycyę do Wysokiego Rządu, ażeby wydany reskryptem ck. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 19 maja 1892 L. 1139 statut wzorowy w §. 25. odpowiednio zmodyfikowano, lub też ażeby Wysokie c. k.

Namiestnictwo galicyjskie upoważniono do zatwierdzania odpowiednich zmian statutu, skoro przez odnośne czynniki uchwalone i przedłożone zostaną.

Sprawę pupilarnego bezpieczeństwa książeczek wkładkowych kas oszędności referował prezes Związku Dyr. J. K. Steczkowski.

Referat ten, z ostatecznym wnioskiem brzmi jak następuje:

»Lokowania pupilarnych pieniędzy w Kasach oszczędności dozwolone zostało pierwotnie dekr. nad. z 10/V. 1888. Z. U. S. W. 1144. z ograniczeniem wszakże do 300 K. ma. Przy uregulowaniu postępowania nie spornego pat. z r. 1894 podwyższono tę kwotę na 500 K. więc i ta norma dotąd jest obowiązującą. — Majątek jednego pupila może być zatem lokowany w ks. K. O. tylko do kwoty 500 K. Natomiast kaucye i kontraktowe eraryalnie nie mogą być wcale w tych ks. przyjmowane.

Stąd wypływa, że książ. K. O. nie mają właściwie pupilarnego bezpieczeństwa, gdyż tak nizka granica dozwolonej lokacyi pupilarnych ten przymiot całkowicie im odbiera. — A jeżeli tak się niedzieje, jak ustawa przepisuje i jeżeli sądy lokują pieniędze pupilarne w ks. K. O. bez względu na wysokość sumy, to jest to, milcząco tolerowane nadużycie. Nad kasami oszcz. wisi przeto ciągle groźne niebezpieczeństwo, że nieprzychylny im może minister nakaże sądom przestrzegać przepisu ustawy, co będzie miało ten skutek, iż znaczne kapitały sierocińskie zostaną z kas wycofane, co w wielu bardzo kasach uczyni znaczny uszczerbek w kapitale obrotowym i pociągnie za sobą zgubne wstrząśnienie w stosunkach kredytowych, tej miejscowości, względnie okolicy, na którą działalność danej kasy się rozciąga.

Jestto stan rzeczy w wyrodnim stopniu niewłaściwy, i nie można żadnym rzeczowym argumentem go usprawiedliwić.

Kasy osz. stoją pod najściślejszym nadzorem rządowym, niezawodnie ściślejszym, od nadzoru nad innemi instytucyami finansowemi, których listom zastawnym lub zapisom dłużnym (obligacyom) bezpieczeństwo pupilarne bez przeszkody jest przyznawane. Kontrola rządowa idzie tak daleko, że komisarz rządowy — może wskutek za daleko idącej interpretacyi regulatywu — staje się najwyższym organem Zarządu kasy. Działalności kas zakreślone są jak najciaśniejsze granice a dozwolone kasom sposoby lokacyi ograniczone są do takich, które nawet w czasie przesileń ekonomicznych lub politycznych, nie narażają kas oszcz. na ryzyko straty. Sposoby tych lokacyi są: pożyczki hipoteczne w granicach pupilarnego bezpieczeństwa, zakupno papierów pupilarne bezpieczeństwo mających, lombard takichże efektów i eskont weksli w bardzo skromnym zakresie. Są to wszystko lokacye zupełnie pewne — bez względu na możliwość zmian w konjunkturze ekonomicznej lub pieniężnej.

K. O. są więc w stanie co najmniej w równej mierze z bankami emitującymi listy zastawne dać zupełne bezpieczeństwo kapitałom w nich lokowanych. Uznają to najszersze warstwy ludności, które dadzą nasze instytucye bezwzględnem zaufaniem tak daleko idącem, że powszechne jest przekonanie, iż ks. w. K. O. mają pupilarne bezpieczeństwo.

Zaufanie to usprawiedliwiają całkowicie wyniki gospodarki kas osz., która w drugiej połowie ostatniego stulecia niedoprowadziła nigdzie do bankructwa Kasy oszcz.

Bezwarunkowe i trwałe bezpieczeństwo lokacyi w kasach oszcz. poręcza po nadto fakt, że te kasy z bardzo nielicznymi wyjątkami, mają poręczenie albo gmin albo powiatów, dla wkładek i ich oprocentowania, co tym wkładkom daje rzeczowo przymiot depozytu siła podatkowa gminy względnie powiatu gwarantowanego.

W tych zaś kasach, których poręki nie ma, działają zastępczo i spełniają funkcyę gwarancyi, silne fundusze rezerwowe.

Że na ks. wkł. K. O. jest z drugiej strony idealną formą lokacyi pieniędzy pupilarnych, nie może podlegać żadnej wątpliwości.

Składanie i podejmowanie wkładek w K. O. odbywa się w sposób nadzwyczaj wygodny dla stron co najważniejsze bez kosztów. Ponadto między ludnością zwłaszcza mniej zamożna a K. O. wyrobiły się nadzwyczajnie żywe i tak rozliczne stosunki kredytowe, że udaremnianie tych stosunków w jednej tylko sferze lokacją pieniędzy pupilarnych, nie może być dla tej tej ludności miłem i stawia ją w obec stosunków, które dla niej są zupełnie obce.

Z drugiej strony inna forma lokacyi funduszów pupilarnych jest dla ludności albo trudną i kosztowną albo nawet wprost niebezpieczną.

Bezpośrednie wypożyczanie pieniędzy sierocińskich na hipoteki choćbysią odbywało pod okiem najtęższego i najskrupulatniejszego sędziego, nie jest wolne od omyłek, nieraz szkodę przynieść mogących.

Tylko bogate doświadczenie, oparte na dokłdnej znajomości stosunków miejscowych i ludzi, daje rękojmię należytego oszacowania nieruchomości. Doświadczeniem tem rozporządzać mogą tylko instytucye operujące stale i w szerokiej mierze w dziedzinie kredytu hipotecznego. Doświadczenia tego nie może mieć natomiast urzędnik opierający się z porządku rzeczy na opinii znawców, różnymi stosunkami ze stroną interesowaną związanych.

Zaś lokacya w papierach wartościowych, pominąwszy, że z reguły wyższego oprocentowania od wkł. osz. nie przynosi, naraża kapitał pupilarny na straty zpowodu ewentualnej zniżki kursu, z powodu konwersyi i opłat z zakupnem lub zmianą papierów połączonych.

Cyfra opłaconych przez urzędy depozytowe prowizyi gdyby się dała obliczyć, byłaby z pewnością bardzo wysoką i o nią to rokrocznie uszczupla się kapitał pupilow i kurandów.

Mimo to wszystko, stoją książ. wk. K. O. w istocie rzeczy niemal na równi z wkładkami na Rok bieżący w rozlicznych stowarzyszeniach zarobk. i gosp. które nie stoją pod kontrolą rządu i nie mają ograniczonego zakresu działania w sposobie lokacyi. Jestto anormalia, przeciw której K. O. z całą siłą wystąpić powinny nie w interesie własnym, gdyż interes tych humanitarnych tylko instytucyi takie nie istnieją, ale w interesie publicznym, raz przez wzgląd na bezpieczeństwo i dogodność lokacyi pieniędzy pupilarnych a powtóre przez wzgląd na wzmożenie kapitału obrotowego w tym celu, aby go wprowadzić w arterye gospodarcze społeczeństwa w formie taniego kredytu.

Na te argumenty nie mógł i Rząd być głuchym i w r. 1901 wniósł do Rady państwa projekt do ustawy rozszerzając możność lokowania pieniędzy pupilarnych w kasach osz. za zezwoleniem rządowem założonych do kwoty 2.000 kor. Projekt ten wskutek bezrobocia w Izbie poselskiej nie przyszedł jeszcze pod obrady, czego żałować nie mamy powodu, gdyż nie rozwiązuje wcale sprawy w sposób odpowiadający dzisiejszym stosunkom i potrzebom, i nie naprawia krzywdy jaka się naszem instytucyom dzieje.

Musimy zatem zbiorowymi siłami wszystkich kas. oszcz. austryackich domagać się jaknajrychlejszej naprawy tego niewłaściwego stanu rzeczy. I dlatego to Wydz. Zw. wnosi:»

Walne Zgromadzenie raczy uchwalić:

Z uwagi: że kasy oszczędności stoją pod kontrolą rządu i że ich zakres działania ograniczony jest do interesów zupełne bezpieczeństwo dających: że obrót wkładkowy w kasach oszczędności jest dogodny i odbywa się bez żadnych kosztów; że kasy oszczędności cieszą się powszechnem zaufaniem ludności, które usprawiedliwione zostało wynikami dotychczasowej działalności tych instytucyj, poleca się wydziałowi, aby w porozumieniu z instniejącymi w Austryi związkami kas, wdrożył jak najrychlej akcyę celem prawodawczego wyjednania książeczkom wkładkowym kas oszczędności pupilarnego bezpieczeństwa bez żadnego ograniczenia co do kwoty.

W dyskusyi, jaka się nad tem przedmiotem rozwinęła między innymi zabrał głos także poseł Dr. Głąbiński zaproszony przez Prezydyum Związku na Walne zgromadzenie. Cenne uwagi Dra Głąbińskiego ma Wydział zużytkować w memoryale, który w tej sprawie do c. k. Rządu będzie wysłany.

Wnioski referenta jednomyślnie przyjęto. Z koleji omawiał Dyrektor Powiatowej kasy oszczedności w Krakowie p. Józef Strzyżowski sposób układania bilansów w galicyjskich kasach oszczędności, a zwłaszcza co do bilansowania odsetek zaległych odsetek zwłoki składa Referat swój zakończył p. Strzyżowski uwagami następującymi:

»Związek zaleca:

I) pod względem buchalteryjnego bilansowania system przedstawiony w artykule »Dobrobytu« Nr. 21 z r. 1903.

II). zupełne eliminowanie w bilansowaniu prowizyi zwłoki.

III). bilansowanie tylko dwuletnich odsetek zaległych.

Wniosek miejskiej kasy oszczędności w Jarosławiu o zmianę dotychczasowego sposobu obliczania wkładek rocznych do Związku przekazano Wydziałowi jako komisyi, z poleceniem, przedłożenia odpowiednich wniosków w czasie, w którym dotychczasowa norma pobierania wkładek rocznych okaże się wadliwą.

Ponieważ postawiony przez kasę oszczędności górniczego miasta Bochni wniosek o zmianę statutu w tym kierunku, by kasom wolno było użyczać pożyczek na skrypta dłużne niehipotekowane, załatwiony już został wnioskiem p. Ingwera, przeto upadła potrzeba ponownej w tym względzie uchwały.

Po przyjęciu preliminarza budżetu na rok 1904. Walne zgromadzenie jednomyślnie uchwaliło wyrazić Dyrekcyi galicyjskiej kasy oszczędności gorące podziękowanie za bezintesowne częste urlopowanie jednego ze starszych urzędników, który z ramienia Związku przeprowadza lustracye kas związkowych.

Wniosek delegata Nowosądeckiej kasy oszczędności p. Radcy Nalepy o dążenie do stworzenia centralnego Banku kas oszczędności na wzór Ustredni Banku ceskich sporitelew, jakoteż wniosek Dyrektora galicyjskiej kasy oszczędności p. Antyma Nikorowicza o utworzenie we wszystkich kasach Związkowych działu książeczek deponowanych w tym celu, by bez kosztów można z jednej kasy przekazywać wypłaty w kasie drugiej przydzielono Wydziałowi do zbadania i sprawozdania.

Wniosek Dyrektora kasy oszczędności miasta Sambora w sprawie dokładnego określenia praw komisarzy rządowych, przydzielonych w myśl §. 48. wzorowege statutu kasom oszczędności odesłano również do Wydziału.

Ponieważ porządek dzienny został wyczerpany, przeto przewodniczący Zgromadzenia Dr. Jahl, wyraziwszy Wydziałowi podziękowanie za dotychczasową wydatną działalność zamknął o godzinie 2½ posiedzenie.

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc grudzień 1903

	%	Stan kapitału wkładkowego z dniem 30. listop. 1903		W ciągu miesiąca listopada						Różnica			Stan kapitału wkładkowego z dniem 31. grudnia 1903.		
				Wynosiły wkładki			wypłacono								
		K.	h.	stron	K.	h.	stron	K.	h.		K.	h.	K.	h.	
Bochnia*) . . . . . . m.	5	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Bochnia*) . . . . . . p.	4,4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Bohorodczany . . . . p.	4½	211.136	02	47	12.118	57	46	10.707	58	+	1.410	09	216.976	73	1**)
Brzeżany*) . . . . . p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Buczacz . . . . p.	5	610.574	16	87	28.843	04	51	28.572	23	+	300	81	610.874	97	
Dobromil . . . . . . m.	5	396.271	35	64	26.792	07	39	15.408	27	+	11.383	80	407.655	15	
Dolina*) . . . . . . p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Drohobycz . . . . . . m.	4	1,264.385	95	49	52.301	18	57	30.781	99	+	21.519	19	1,309.518	14	2**)
Gorlice*) . . . . . . p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Horodenka*) . . . . . p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Jarosław . . . . . . m	4½	1,651.610	45	—	54.213	32	—	30.132	49	+	24.080	83	1,709.950	27	12**)
Kałusz . . . . p.	4½	790.001	77	105	48.876	45	52	21.216	46	+	27.659	99	834.343	22	3**)
Kołomyja . . . . . . m.	4	3,990.895	57	327	106.014	37	337	89.891	09	+	16.123	28	4,061.681	87	4**)
Kraków*) . . . . . . m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Kraków . . . . p.	4	16 889.086	52	—	715.113	66	—	720.417	48	—	5.303	82	16,883.782	70	
Lwów	3¾	29,645.320	56	6408	2,294.159	43	4942	1,546.510	42	+	747.649	01	30,878.656	21	10**)
	4	43.768.002	08	4	4	83	1382	418.998	94	—	418.994	11	44,225.738	56	11**)
Myślenice*) . . . . . p.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Nowy Sącz*) . . . . . m.	4	—	—	—	—	—	-	—	—		—	—	—	—	
Podgórze*) . . . . . m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Sambor*) . . . . . . m.	4½	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Śniatyn . . . . m.	—	183.487	04	45	10.691	29	26	2.854	57	+	7.836	72	195.559	13	5**)
Śniatyn*) . . . . . . p.	5	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Sokal . . . . m.	4½	742.126	81	73	26.554	70	65	14.699	54	—	11.855	16	769.461	45	6**)
Stryj*) . . . . m.	4	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Tarnobrzeg . . . . . p.	5	717.922	49	31	14.650	24	30	15.805	47	—	1.155	23	733.723	82	7**)
Tarnopol . . . . . . m.	4	6,064.949	78	821	234.691	38	626	170.999	58	+	63.691	80	6,333.521	70	8**)
Trembowla . . . . . p.	4½	683.436	72	97	29.669	20	61	22.397	92	+	7.271	28	704.822	69	9**)
Wadowice . . . . . . p.	4½	4,174.116	32	420	117.686	65	339	92.874	35	+	24.812	30	4,198.928	62	
Wieliczka*) . . . . . p.	4½,5	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	
Zaleszczyki . . . . . p.	4½,5	369.812	10	34	76.159	29	29	12.110	15	+	64.0.9	14	433.861	24	

*) Do chwili zamknięcia numeru wykazu nie otrzymaliśmy.

**) W kwocie tej mieszczą się odsetki skapitalizowane 31. grudnia 1903: 1) 4.429·72 kor. 2) 23.613 kor. 3) 16.681·46 kor. 4) 74.663·02 kor. 5) 4.235·37 kor. 6) 15.479·48 kor. 7) 16.956·56 kor. 8) 204.880·12 kor. 9) 14.114·69 kor. 10) 485.686·64 kor. 11) 876.730·59 kor. 12) 34.258·99 kor.

Z Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego.

Wiece przemysłowe.

Dobromil, 18 stycznia.

Staraniem lwowskiego biura reklamy, przy współudziale komitetu miejscowego, odbył się u nas 17. z. m. wiec przemysłowy.

Powiat nasz należy może do jednego z najbardziej upośledzonych powiatów pod względem ekonomicznego rozwoju — ma przemysł domowy bardzo mało rozwinięty a wyrób obuwia (Rybotycze) i sukna (Piątkowa) dawniej bardzo dobrze prosperujący, dziś dla braku organizacyi i zmienionych stosunków handlowych coraz bardziej zanika i traci dobrą markę

Potrzeba jest wielka, to też frekwencya na wiecu była bardzo liczną i z wyjątkiem okolicznego obywatelstwa, które świeciło nieobecnością, oraz bardzo małej liczby duchowieństwa, niemal cała miejscowa inteligencya, mieszczaństwo i włościanie, wypełnili po brzegi salę tutejsz go magistratu.

Wiec zagaił jędrnem przemówieniem przewodniczący komitetu p. Erwin Windakiewicz, poczem delegat i kierownik Biura reklamy p. Olszewski, wygłosił referat „O konieczności organizacyi obrony krajowego wytwórstwa" i „O sprawie cukrowej".

»Nie chcemy stworzyć odrazu 100 fabryk, wznieść niebotyczne kominy, rozpoczął p. Olszewski, lecz chcemy powoli, roztropnie, lecz wytrwale zbudować dla przemysłu fundamenty, któreby w przyszłości były podstawą naszego bytu, naszej siły ekonomicznej."

W dłuższej mowie rozwinął nad słuchaczami całą historyę naszej walki o byt, wytłumaczył wszystkie trudności, z jakiemi przemysł ma do walczenia, poruszył słuszne żądania i kaprysy publiczności jak i nieusprawiedliwioną niechęć kupiectwa do wytwórstwa krajowego, zaznaczył, że na polu pracy ekonomicznej powinny ustać wszelkie waśnie narodowe, bo czy Polak czy Rusin czy żyd — równą osiągną korzyść z podniesionego dobrobytu kraju.

Potem wyłuszczył w sposób bezwzględnie przekonywający i jak wielką wagę należy przywiązywać do popierania krajowej produkcyi cukru, ze względu na jej bezpośrednią łączność z rozwojem rolnictwa. Podał, że już w najbliższej przyszłości cukrownia Przeworska będzie mogła pokryć połowę galicyjskiej konsumcyi, a przechodząc od sprawy cukrowej do niemniej ważnej a dla przemysłu fabrycznego stanowiącej kwestyę bytu, sprawy węglowej — wezwał obecnych, aby popierali węgiel tylko z kopalni krajowych. Postawieniem 5-ciu rezolucyj: aby założyć Stowarzyszenie pomocy przemysłowej — urządzić lokalną wystawę wyrobów krajowych — popierać usilnie cukrownię przeworską — dążyć do zmiany taryf kolejowych niszczących rozwój krajowego przemysłu — pobierać węgiel tylko z kopalni krajowych, zakończył swoje pod każdym względem świetne przemówienie a długotrwałe oklaski były mu podzięką ze strony publiczności.

Następnie burmistrz dr. Ćwiklicer zwracając się do delegata, dziękował mu za znakomity referat a wychodząc ze założenia, że postawione przez p. referenta rezolucye zostały już przez niego dostatecznie omówione i nie mozna przypuścić, aby się im kto sprzeciwił, wniósł na przyjęcie wszystkich wniosków bez dyskusyi — co też nastąpiło jednogłośnie.

Po przemówieniu burmistrza zamknął przewodniczący wiec, wzywając obecnych do jednomyślnego przystąpienia do Towarzystwa „Pomocy przemysłowej."

Jedną z atrakcyi wiecu była śliczna kolekcya wyrobów krajowych, przywieziona przez p. delegata. Począwszy od rzeczy zbytkowych, do zwykłych użytkowych — miało się tam wszystko w miniaturze.

Co chwila też się słyszało: „jak gustowne naczynie ma p. Lewicki", „jakie śliczne kwiaty wyrabia pna Teodorowiczówna", „czemu też nasi kupcy nie sprowadzają krawatek wyrobu pni Kwiatkowskiej", „jak przedniej jakości jest mydło Tlenu", „ile to kosztuje, a ile tamto" itd., itd.

Jak zaś wielkie zaciekawienie w sferach kupieckich i rzemieślniczych wywołał wygłoszony przez p. Olszewskiego referat, tego dowodem, że już po rozejściu się szerszej publiczności zostało liczne grono kupców i rzemieślników, którym p. delegat z całą uprzejmością udzielał wszelkich rad i wskazówek, a ci, rozumiejąc swój interes i czując, że minęły te czasy, kiedy my publiczności pozwalaliśmy sobie jakiś towar narzucić — skrzętnie się informowali o źródłach, skądby poszczególne towary pobierać mogli. To też znaczna ilość katalogów obejmujących firmy krajowe, a przez p. delegata przywiezionych, została w krótkim czasie zupełnie rozkupioną, a nawet dla wielu zgłaszających się ich zabrakło.

Najpożądańszą jednak dla p. delegata podzięką będzie niewątpliwie zapewnienie z naszej strony, że słowa jego padły na grunt podatny i że w krótkim czasie utworzymy tu dobrze zorganizowane stowarzyszenie »Pomocy przemysłowej« — utworzymy jedno ogniwo więcej — przyszłej Ligi przemysłu.

Wadowice, 23. stycznia 1904.

Zdrowy odruch całego społeczeństwa naszego i chęć obrony krajowego przemysłu znalazła silny oddźwięk i w naszem mieście. Zawiązane od kilku miesięcy Towarzystwo „Pomocy przemysłowej", pragnąc poruszyć całą okolicę, zorganizowało na dzień 23. stycznia wiec przemysłowy. Przeszło 300 osób stawiło się na wezwanie i zda się nie brakło nikogo, kogo tylko duch patryotyczny ożywia, bo byli tu okoliczni włościanie mieszczani, kupcy, sfery urzędnicze, rzemieślnicze, obywatelstwo wiejskie, mężczyźni i kobiety. Po zagajeniu przez przewodniczącego wiecu p. marszałka Sławińskiego, referował o potrzebie organizacyi obrony przemysłowej p. Olszewski, delegat „Centralnego Związku fabrycznego". W praktycznem załatwieniu i uwzględnieniu tych potrzeb uchwalił wiec urządzić w Wadowicach przeglądową wystawę wyrobów krajowych i ukonstytuować Towarzystwo „Pomocy przemysłowej." — I znowu zabrał głos p. Olszewski. Silnie, rzeczowo, dobitnie przedstawił zebranym całą dotychczasową akcyę cukrową, wskazując na ważność tej gałęzi przemysłu naszego. Poruszył też i rozpoczętą już akcyę obrony rodzimej produkcyi węglowej rozwijając cały plan walki o te „czarne dyamenty". Nastąpiła ożywiona dyskusya, w której zabrali głos reprezentanci wszystkich sfer, a z ich gorących przemówień biła siła, wróżąca dobrze krajowemu wytwórstwu Uchwalono też statut Towarzystwa „Pomocy przemysłowej" i wybrano zarząd Towarzystwa w następującym składzie: p. marszałek Sławiński, jako przewodniczący i pp. rejent Han, pni radczyni Raczyńska, pni Rzędzianowska, L. Chrabąszcz z Graboszyc, kom. Padlewski, sędzia Choróbski, prof. Magiera, przemysłowiec Osiowski i włościanin Dziobek oraz 6 zastępców. Po tem kilkogodzinnem zebraniu rozeszli się zgromadzeni, unosząc w sercach zapał do nowej pracy i nowych myśli, które pewnie popchną akcye obrony przemysłu krajowego na dobre tory.

Akcya na rzecz węgla kamiennego. Sfery, zajmujące się praktycznie popieraniem przemysłu krajowego, po

pomyślnie przeprowadzonej kampanii na rzecz cukru krajowego rozpoczynają nową akcyę na rzecz węgla krajowego. Dotąd miejsce zapotrzebowania pokrywa się przeważnie przez import węgla ze Śląska pruskiego, tymczasem w samej Galicyi mamy ogromny skarby mineralne, dotąd niewyzyskiwane należycie, a mianowicie węgiel kamienny w Sierszy, Jaworznie, Tenczynku i brunatny w Glińsku, Potyliczu, Dżurowie itd. Węgiel krajowy jest wprawdzie kalorycznie słabszy od pruskiego, ale też o tyle tańszy, że konkurencyę całkowicie wytrzymać może. Dla potrzebującej gwałtownie stworzenia przemysłu prowincyi naszej rozwój każdej gałęzi wielką przedstawia wagę, rozwój produkcyi węgla jednak ma nadto znaczenie inne: oto dać może całemu powstającemu przemysłowi podstawę własną, niepodlegającą kontroli obcej. To też akcya na rzecz węgla krajowego zasługuje na szczere poparcie ogółu.

Zapałki krajowe to jest u nas w kraju wyrabiane są tylko te prawdziwie nasze, które na etykietach mają uwidocznioną firmę, z podaniem miejscowości: Stryj, Skole lub Bolechów. Wszelkie inne, chociaż z napisami: „Zapałki krajowe“ lub też z etykietami firm tutejszych kupieckich są wyrobem fabryk niemieckich. Publiczność daje się napisami tymi w błąd wprowadzać, sądząc, że zapałki na których uwidocznioną jest firma krajowego kupca, są wyrobem tej firmy, tymczasem owa firma sprowadza zapałki n. p. z Barsdorfu od Hucha, z Opawy od Kohna i t. p. i każe sobie nalepiać na pudełkach etykiety ze swoją firmą.

Towarzysłwa Pomocy przemysłowej zawiązane z inicyatywy Biura reklamy wyrobów krajowych przy centralnym Związku fabrycznym w kilkudziesięciu miastach zaczynają już rozwijać konkretną działalność. Wzorowy regulamin czynności dla Zarządów Towarzystw Pomocy przemysłowej opracowany przez Biuro reklamy wyszedł w tych dniach z druku, regulamin ten podany i n e x t e n s o w najbliższym numerze. Jedne z pierwszych wzięły się do systematycznej pracy: Towarzystwa w Brzeżanach, Kołomyi, Łańcucie, Rawie ruskiej i t. p. Niektóre z nich jak np. Kołomyjskie, Łańcuckie, Rawskie, wybrały z łona zarządu z pośród ludzi poważne zajmujących stanowiska, sekcye agitacyjne. Sekcye te mają za zadanie zjednywać Towarzystwu jak największą liczbę członków, badać stosunek towarów obcych do krajowych we wszystkich sklepach miejscowych i udzielać ajentom fabryk krajowych na żądanie pomocy i poparcia przy zbieraniu zamówień w sklepach. Agenci więc krajowych firm produkcyjnych powinni w miastach, gdzie istnieją już Towarzystwa „Pomocy przemysłowej“ zgłaszać się do tych Towarzystw za przybyciem i prosić o pomoc w wymienionym kierunku.

Krajowe władze a dostawy. Jednym z ważnych czynników życia przemysłowego Galicyi jest sprawa uzyskiwania dostaw publicznych przez producentów krajowych. Dostawy te napotykały nieraz na przeszkody ze strony władz centralnych; tem bardziej mają wagę te wypadki, w której władze krajowe samoistnie rozdają dostawy, albo też mają prawo przedkładania propozycyj władzom centralnym. Rozpatrzenie należy się zwłaszcza systemowi rozpisywania dostaw z ograniczoną konkurencyą, t. j. w ten sposób, że do złożenia ofert wzywa się tylko pewne firmy, nie ogłaszając ogólnej licytacyi w dziedzinie przemysłu maszynowego, konstrukcyjnego, instalacyjnego itd. Wskazanem byłoby w interesie krajowego przemysłu, a równocześnie jest postulatem słuszności, aby na przyszłość władze krajowe, rozpisując dostawy, wzywały do ograniczonej konóurencyi wszystkie firmy krajowe, pracujące w danym dziale produkcyi, w naturalnym przypuszczeniu, że fabrykant lepiej i dokładniej od urzędnika technicznego jest obznajomiony tak z postępem nauk technicznych w swojej gałęzi, jak ze zdolnością produkcyjną i konkurencyjną swojego przedsiębiorstwa. — Zauważyć bowiem należy, że szczególnie w przemyśle żelaznym fabryki dostosowują się częstokroć do chwilowego zapotrzebowania i rozwijają wczas bez wielkich trudności pewne nowe gałęzie fabrykacyi.

Z dalszych wadliwości dotychczasowej praktyki w rozpisywaniu dostaw z ograniczoną konkurencyą podnieść należy niedokładne informowane zawezwanych o przedmiocie dostawy, wskutek czego wszystkie firmy, ubiegające się o dostawę muszą ponosić znaczne koszta przestudyowania szczegółowego warunków oferty i to na miejscu, co wpłynąć może zresztą ujemnie na jakość i cenę samej dostawy. W interesie tak samych władz jak i wytwórców krajowych wskazanem by więc było, aby władze, wzywając firmy do współubiegania się o dostawę, posyłały danym firmom opisanie przedmiotu tak szczegółowo, aby na jego podstawie można było obliczyć koszt produkcyi.

Zdarza się wreszcie nieraz, iż władze krajowe nie wzywają zupełnie krajowych producentów od uczestnictwa w ograniczonej konkurencyi, lecz oddają wprost dostawę obcej firmie dlatego, że wyłączny wyrób danych urządzeń jest patentowo zastrzeżony pewnej obcej firmie. Częstokroć jednak posiadają firmy krajowe konstrukcye własne, które są lepsze od reklamowanych patentów obcych. A ileż to razy reklamują ajenci firm obcych patenty wcale nie istniejące lub dawno wygasłe? Należy przyjąć za pewnik, że fabrykant, z reguły lepiej niż najzdolniejszy urzędnik, obeznany z postępem nauk technicznych w swojej specyalnej gałęzi, potrafi postarać się o ów szczegół patentowany i w swojej konstrukcyi go zużytkuje tak, że całość dostawy zostanie w kraju, a tylko mała część z konieczności wykonaną będzie za granicą kraju. Na to służą właśnie konkursy, aby n a j l e p s z e pomysły były do wykonania wybrane i zasady zatem, d l a d o b r a s a m y c h w ł a d z i z a k ł a d ó w, potrzebujących dostaw, powinny być zawsze na publiczne dostawy rozpisywane konkursy bez względu na to, czy dla innych urządzeń istnieją patenty, czy nie.

Z uwagi na doniosłe znaczenie dla pomyślnego rozwoju przemysłu galicyjskiego sprawy rozdawnictwa dostaw z ograniczoną konkurencyą przez władze krajowe, wniósł Centralny Związek gal. przemysłu fabrycznego, memoryał do p. namiestnika z przedstawieniem sprawy samej we właściwem świetle oraz z prośbą na wpłynięcie na podległe mu władze i zakłady krajowe z myślą o dobro przemysłu krajowego.

Biuro reklamy wyrobów krajowych przy Centr Związku galicyjsk. przemysłu fabrycznego i kraj. Związku przemysłowym (Lwów, Batorego 12) wobec energicznej działalności przedstawicieli przemysłowców obcych w naszym kraju zwraca się do naszych producentów z następującemi radami:

Przedewszystkiem skoro liczba osób poszukających towaru krajowego rośnie dziś bezsprzecznie z dnia na dzień, winni producenci krajowi wytężyć wszystkie siły i środki celem należytego reklamowania swych wyrobów plakatami, cennikami, wysłaniem agentów, a względnie oddawania zastępstwa handlowego Agencyi krajowego Związku przemysłowego (Lwów, ulica Chorążczyzny l. 17), która objęła już zastępstwo kilkunastu krajowych fabryk i prowadzi je z bardzo dodatnim dla tych fabryk rezultatem. Nadto należy poczynić wszelkie starania dla zastąpienia interesów obcych fabryk w pismach krajowych inseratami naszych fabryk i pracowni wytwórczych, aby w ten sposób z jednej strony ułatwić prasie krajowej przejście od interesów firm zagranicznych do ogłoszeń krajowych producentów, a nadto ułatwić ogółowi jak najrychlejsze zwrócenie się od artykułów zagranicznych ku towarom krajowym.

Rozumie się samo przez się, że równocześnie z intenzywną reklamą musi też iść i wydoskonalenie produkcyi

i dorównywanie na każdym kroku w słowności, dobrem obsłużeniu konsumentów i w innych zaletach postępowego, europejskiego producenta.

Biuro reklamy wyrobów krajowych zaznacza wreszcie, że najbardziej energiczna działalność coraz liczniejszych i coraz żywszą akcyę rozwijających towarzystw agitacyjnych „Pomocy przemysłowej“ na całym obszarze kraju związanych nie wystarczy do rozszerzenia zbytu wyrobów krajowych jeżeli sami producenci nie poczynią ze swej strony wszelkich usiłowań dla zdobycia krajowego rynku handlowego przez odpowiednią reklamę i ruchliwość handlową.

Konkurs na wynalazek. Rosyjskie ministerstwo skarbu ogłosiło konkurs międzynarodowy ofiarując kwotę 50.000 rubli jako nagrodę na najlepszy środek denaturowania spirytusu. Najgłówniejszymi wymaganiami są: czynnik denaturalizujący nie ma pozbawiać alkoholu własności technicznych. Nie ma zawierać elementów palących jak siarka, fosfor, arszenik itd. ani też trujących, jak nie mniej produktów, które po wyparowaniu lub przegotowaniu pozostawiają osad stały. Czynnik ten ma czynić alkohol zupełnie niezdolnym do picia i nie ma być usuwalnym w łatwy sposób. Termin zgłoszenia upływa z 1. lipca 1905. Bliższych szczegółów udzielić może interesowanym Biuro Centralnego Związku fabrycznego we Lwowie.

Stryj. Staraniem stryjsko żydaczowskiego oddziału Towarz. gal. gospodarskiego, urządzono 28. zm. w lokalnościach tut. rady pow. wystawę wyrobów przemysłu krajowego. Wystawa przedstawia się bardzo pięknie i świadczy, że w bardzo wielu kierunkach możemy się zupełnie obejść bez wyrobów zagranicznych. Wystawę zwiedziła znaczna ilość osób ze wszystkich sfer naszego miasta. Wieczorem o godzinie 6 w sali magistratu odbył się wiec przemysłowy. Dr. Olszewski uzazadniał przyczynę słabego rozwoju przemysłu u nas. Jako jedną z przyczyn nierozwijania się przemysłu u nas, wskazał ucisk podatkowy. Jednakowoż br. Brunicki stwierdził, że winę tego ucisku najczęściej ponoszą sami obywatele, zasiadający w komisyach dla wymiaru podatku.

P. Jakubuś ze stronnictwa robotniczego ubolewał nad tem, że fabryka przeworska każe kupować swój cukier krajowy, a maszyny dla fabryki sprowadziła z Prus, oraz że cukier obcy kupcy sprzedają pod marką przeworską. Dr. Olszewski twierdził, że żadna z krajowych fabryk maszyn tak wielkiemu zamówieniu podołać nie byłaby wstanie. W końcu wybrano 25 członków do komitetu.

Wystawa przemysłowa Stanisławów. Sprawa urządzenia wystawy przemysłowej w naszem mieście przybiera coraz realniejsze kształty. Myśl rzucona przez kilku ludzi dobrej woli, przyjęła się, można powiedzieć, odrazu, obecnie idzie o należyte wprowadzenie jej w życie.

Onegdaj odbyło się pod przewodnictwem posła Stwiertni w sali stowarzyszenia „Gwiazda“ liczne zgromadzenia obywateli tutejszych, przeważnie z sfer przemysłowych, jakoteż inteligencyi miejscowej, celem zastanowienia się nad kwestyą, czy i w jakich rozmiarach wystawę należałoby urządzić. Dotychczasowy komitet proponował urządzenie wystawę w ciasnych granicach, obejmującej wyłącznie przemysł wytwórczy miasta Stanisławowa i jego politycznego powiatu. Na temat ten wywiązała się walna dyskusya, w której objawiały się zdania, iżby wystawa była nie powiatowa, ale okręgowa, to znaczy w granicach stanisławowskiego obwodu sądowego, oraz, iżby nie była wyłącznie przemysłową, ale połączoną z wystawą rolniczą. Po obszernej i wyczerpującej dyskusyi przeważyło zdanie, iż należy urządzić wystawę przemysłową wyrobów krajowych tutejszego okręgu, równocześnie zaś odnieść się do Oddziału Towarzystwa gospodarskiego, z prośbą, iżby zechciało jednocześnie zająć się urządzeniem wystawy rolniczej, w granicach jakie samo uzna za stosowne.

Jako termin urządzenia wystawy uchwalono wrzesień r. b. jako najbardziej do celu tego odpowiedni, pogoda bowiem w tym miesiącu jest stała, w mieście zaś panuje ruch ożywiony.

Upoważniono wreszcie dotychczasowy komitet do prowadzenia dalszej akcyi i udzielono mu prawa uzupełnienia się.

Wystawa wyrobów krajowych w Stryju. W dniu 28. stycznia odbyło się Walne zgromadzenie stryjsko-żydaczowskiego oddziału galic. Towarzystwa gospodarskiego w sali Rady powiatowej stryjskiej.

Dzielny i ruchliwy prezes tego oddiału br. Brunicki z Podhorzec znakomity znawca ogrodnictwa, sadownictwa i propagator rozwoju przemysłu rolniczo-domowego, skorzystał z tej sposobności, aby zorganizować na prędce wystawę okazów lokalnego i w ogóle krajowego przemysłu w salach rady powiatowej.

Biuro reklamy wyrobów krajowych przy Centralnym Związku fabrycznym do którego zwrócił się br. Brunicki w tej sprawie przyszło chętnie z pomocą, zachęciło producentów zamiejscowych i w kilku dniach przy wytężonej pracy chętnych ludzi dobrej woli zorganizowano wcale pokaźną wystawkę wyrobów krajowych.

Oto szereg okazów i przedmiotów nadesłanych na tę wystawę: ze Stryja: Parkiety ręczne Leona Wurma, krawieckie wyroby Jakóba Czaplińskiego, doskonałe obuwie Józefa Jakubusia, M. Sobolty, Józefa Datko, wyroby biało-skórnicze W. S. Weinerta mającego wyrobioną sławę w całym kraju.

Odlewy z żelaza i metalu, prasy do kopiowania, okucia do pieców i kuchni, koła maszynowe itp. fabryka A. I. Benczera, produkty tartaczne Seliga Borala, czernidło do butów fabryki »Helios« inżyniera Gerstingera, wyroby drukarskie i rytownicze A. Müllera, farbki do bielizny Michała Katza, esencye kadzidłowe, masa do podłóg, proszek drożdżowy, woda do ust drogueryi Kindlera, wyroby apteczne Marcina Sobla, wódki i likiery rafineryi S. Walóskiego, pierniki i ciasta fabryki Fr. Datki, wyroby z młynów amerykańskich br, Brunickiego i wykonane z nich pieczywo Adolfa Reifa, mówiąc nawiasem znacznie ładniejsze i smaczniejsze od lwowskiego, wyroby powroźnicze krajowego warstatu wzorowego Alberta Wegnera, automatyczna umywalnia, wieńce grobowe itp. wyroby blacharskie Józefa Pletiena, wyroby rymarskie Kazimierza Wasunga, wyroby kotlarsukie Franciszka Jędrzejowskiego, bednarskie Misięgiewicza, kowalskie Jakóba Kierniskiego, stolarskie artystyczne Skiślewicza, Solskiego, mydła Józefa Lipschütza, zapałki Józefa Lipschütza, galanteryjne odlewy metalowe Wehrsteina między innemi bardzo gustowne popielniczki.

Oprócz tych wyrobów reprezentujących bardzo dodatnio i poważnie miejscowy stryjski przemysł nadesłali z poza Stryja: Fabryka Faranowskiego w Podhajcach kilka znakomitych pługów, radeł i płużków itp. M. Mięsowicz z Korczany płótna, fabryka sztucznego kamienia we Lwowie praktyczne wyroby płyt »terazzo« Bogucki z Krakowa szczotki gospodarskie, inżynier Mossoczy ze Lwowa patentowane materace ze słomy, fabryka cementu w Szczakowej i fakryka ceramiczno-kaflarska Lewińskiego ze Lwowa fabryka chemiczna Markusa Mahlera z Nowego Sącza, fabryka cykoryi hr. Romaszkana z Horodenki, szkoła tkacka w Budzanowie i Towarzystwo pomocnicze w Radymnie swoje znane z dobroci wyroby.

Topf Wyroby tulkarskie i bibułki cygaretowe nadesłali fabryka Elsler & Topf ze Lwowa, fabryka »Noris« Bełtowskiego z Krakowa, »Eureka« Bischopfa i Sp. ze Stanisławowa, Ch. Lipschütz ze Skolego nadesłał kolekcyę zapałek. Wystawa choć improwizowana i z konieczności ograniczona na szczupły lokal przedstawiała się bardzo ładnie i ściągnęła przez jeden dzień przeszło 2000 osób. Jest to dowód jak pożytecznem jest korzystanie z każdej najmniejszej sposobności dla szerzenia wśród społeczeństwa zainteresowania dla spraw krajowej naszej wytwórczości.

Cukier krajowy w kostkach obcy w głowach, trzymają jeszcze niektórzy kupcy na składzie używając

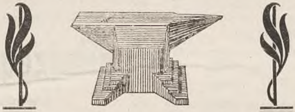
kostkowego w kartonach za pokrywkę a forsując obcy w głowach ponieważ kupująca publiczność większą uwagę zwraca na opakowanie krajowe przy kartonach aniżeli przy głowach.

W tem leży też wytłómaczenie, że niektórzy kupcy zamawiając u grosistów cukier przeworski żądają niestosunkowo większej ilości cukru kostkowego w kartonach aniżeli cukru w głowach. Chcą mieć jaknajwięcej tej krajowej pokrywki dla forsowania głów chropińskiego cukru. Na szczęście kupców takich coraz mniej w kraju.

Odpowiedzialny redaktor i wydawca:
Jan Kaźmierz Zieliński.

!! Popierajmy przemysł krajowy !!

Ch. Hofstäter i Spółka

Marka ochronna.

Pierwsza krajowa fabryka

patentowanych hufnali, podkówek
i łańcuchów

w Mogile koło Krakowa.

Żądajcie hufnali i podkówek tylko z Mogiły opatrzonych marką ochronną „**Kowadło**“.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Numer 4. Lwów dnia 5. lutego 1904. Rok III.

Biuro Redakcyi i Administ.
ul. Kopernika 7 parter.

Przedpłata wynosi:
kwartalnie K. 3·—
półrocznie „ 5·—
rocznie „ 10·—
Numer poszczególny kosztuje 1 koronę

OGŁOSZENIA.
1 str. 100 K. 1/2 str. 60 K.
1/4 str. 35 K., 1/8 str. 20 K.
1/16 str. 12 K.

DOBROBYT

PRZEDPŁATĘ
przyjmują: **we Lwowie:** Administracya „Dobrobytu“ ul. Kopernika 7 i biuro Sokołowskiej Pasaż Hausmana; **we Wiedniu:** Haasenstein & Vogler (Otto Mass) Wahlfischgasse 10, — Rudolf Mosse Seilerstädte 2 A. Adolf Chulawski VI Getreidemarkt 13.

Czasopismo ekonomiczne, pod redakcyą J. K. ZIELIŃSKIEGO.

Organ Związku Galicyjskich Kas Oszczędności i „Centralnego Związku galicyjskiego przemysłu fabrycznego“.

Wychodzi 5. 15. i 25 każdego miesiąca.

Od Administracyi.

Pismo nasze wychodzi regularnie 5. 15. 25-go każdego miesiąca. Wysyłka uskutecznioną bywa również jak najregularniej.

Upraszamy zatem usilnie wszystkich naszych PT. Odbiorców by **natychmiast** reklamowali w razie gdyby jeden z poszczególnych numerów **„Dobrobytu“** Ich nie doszedł.

Prosimy również o nadesłanie przedpłaty celem ustalenia nakładu.

